

de proiectare și tehnologie în domeniul electronicii corpului solid. În baza lui au fost create ulterior Centrul de automatizare și metrologie și Centrul de construcții a aparatelor pentru biologie, iar mai târziu – Centrul „Tehmed”. A fost inițiatorul organizării Centrului criogenic, în baza căruia la Chișinău s-au început în mod sistemic cercetările experimentale criogenice. Ultima lui operă de construcție instituțională în cadrul AȘM a fost fondarea în 2006 a noului Institut de Inginerie Electronică și Tehnologii Industriale – prin contopirea a trei centre științifice: LISES, BSCT și „Tehmed” ale IFA al AȘM. În pereții reali și virtuali ai acestui Institut, acad. D.Ghițu și-a clădit viața.

În anii '90 ai secolului trecut, după destrămarea URSS, acad. Dumitru Ghițu a înțeles esența schimbărilor în regiune și a pregătit Conceptul creării unui Parc științifico-tehnologic în baza institutelor de cercetare, a Uzinei TOPAZ, cu participarea largă a universităților. A fost pe atunci un proiect îndrăzneț, orientat spre viitor, poate chiar o încercare de a întrece scurgerea monotonă a timpului. Din păcate, factorii de decizie din acele timpuri n-au dat lumină verde proiectului elaborat care, de fapt, avea menirea să salveze și să consolideze veriga de legătură dintre sfera cercetării și sectorul real. Drept consecință, am pierdut vreo 12 ani pentru a reveni la procesul de creare a structurilor similare abia în 2007, după adoptarea Legii cu privire la Parcurile științifico-tehnologice și Incubatoarele de inovare.

Contribuția mai mult decât semnificativă în știință și organizarea cercetării a fost apreciată prin distincții și titluri onorifice la nivel național. În 1976 a fost ales membru corespondent, iar în 1984 – membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. A fost decorat cu „Ordinul Republicii” și cu alte distincții de stat. I s-a conferit titlul de Om emerit în știință, a devenit laureat al Premiului de Stat în domeniul Științei și Tehnicii. În acest context, menționăm titlurile și distincțiile onorifice internaționale ale acad. Dumitru Ghițu: membru de onoare al Academiei Cosmonautice „K.Țiolkovski”, membru al Academiei Internaționale de Termoelectricitate, Doctor Honoris Causa a trei Universități din România și Republica Moldova. A fost membru al Colegiului redacțional al revistei internaționale „Thermoelectricity”.

Fizicianul academician Dumitru Ghițu s-a stins din viață la 23 noiembrie 2008. A manifestat o încredere deosebită față de colegii săi. A considerat, pe bună dreptate, că doar cu savanți adevărați și oameni onești se pot realiza lucruri care vor dăinui în timp. Veritabil om de știință, om de omenie, Dumitru Ghițu va rămâne în analele științifice, în istoria cercetării țării, dar și în memoria noastră, a celor care am muncit alături de el și ne-a fost povăță în toate, un adevărat îndrumător și prieten.

Să ne amintim încă o dată cu recunoștință despre acest mare bărbat al neamului, purtându-i în vremi memoria vie.

*Academician V. Canțer,
Membru corespondent I. Tighineanu,
Profesor universitar A.Sidorenko*

MARELE FIZICIAN EVGHENII POCOTILOV

27.01.1927- 01.02.2011

Profesorul universitar Evghenii Petru Pocotilov a fost unul din fondatorii și un reprezentant notoriu al arealului cercetărilor de fizică naționale, un pedagog talentat, care a dedicat peste 60 de ani activității de pregătire, la Universitatea de Stat din Moldova (USM), a cadrelor înalt calificate pentru școli, întreprinderi industriale, organizații de cercetare științifică și proiectare din Republica Moldova.

Profesorul universitar Evghenii Petru Pocotilov, membru corespondent al AȘM, unul din ctitorii științei din Republica Moldova, a făcut parte din primul val de iluștri fizicieni din țară. Absolvind cu distincție, în anul 1950, Universitatea de Stat din Chișinău în cadrul primei promoții, el începe activitatea de muncă în calitate de asistent al Catedrei de fizică, fiind *de facto* primul profesor tânăr al Facultății de fizică, instruit în această instituție. El adesea, de fapt, s-a remarcat drept deschizător de drumuri: primul absolvent al Facultății de Fizică, încadrat în USM, primul dintre absolvenți susține teza de doctor, apoi de doctor habilitat, primul obține titlul de profesor universitar. A fost conducător al unuia din cele două colective de autori din Republica Moldova, distinsă cu diploma pentru o descoperire științifică.

Portretul lui Evghenii Pocotilov poate fi redat în mod mai mult ori mai puțin complet într-un spațiu tridimensional cu următoarele axe de coordonate:

- fizician remarcabil, cercetările căruia în domeniul fizicii stării condensate reprezintă un aport uriaș în înțelegerea fizicii solidului și a materialelor moderne;
- profesor excelent, lecțiile căruia încântau auditoriul și erau pline de o dragoste nețărnută față de știință;
- fondator al școlii științifice și “părintele”

unui numeros colectiv de fizicieni teoreticieni și experimenter din lumea întreagă.

Pe parcursul activității profesionale desfășurate la Catedra de Fizică Teoretică, profesorul universitar Evghenii Pocotilov a predat toate disciplinele teoretice principale, a elaborat un număr mare de cursuri speciale, care abordau realizările de ultimă oră ale științelor fizice. O mulțime de fizicieni autohtoni au audiat lecțiile lui axate pe un spectru larg de discipline ale fizicii teoretice. Fiecare prelegere era irepetabilă. Profesorul E. Pocotilov aborda de fiecare dată lecția ca pe un obiectiv nou, cu scopuri noi și bine determinate.

Fiind un fizician din prima generație postbelică, a jucat un rol fundamental în educația următoarelor pleiade de fizicieni din Republica Moldova. A fost conducător științific al tezelor de licență ale multor absolvenți ai Facultății de Fizică. Sub conducerea lui au susținut teza de doctor în științe 25 de persoane, inclusiv din străinătate, iar 3 dintre ei au susținut ulterior teza de doctor habilitat. Profesorul E. Pocotilov a fost autor a peste 300 articole științifice, 2 monografii, 16 brevete de invenții și al multor rapoarte la conferințe științifice internaționale. În comunitatea științifică a fizicienilor el este cunoscut atât ca un savant de prestigiu din Moldova contemporană, cât și ca un „arhitect” al școlii științifice de succes, care realizează cercetări în direcții prioritare ale fizicii moderne în colaborare cu savanții din întreaga lume.

Evaluarea înaltă a meritelor științifice ale profesorului universitar E. Pocotilov culminează cu decernarea Premiului de Stat al RSSM în domeniul științei și tehnicii (1987), alegerea sa în calitate de membru corespondent al AȘ RM (1989), lansarea unei ediții speciale a revistei informaționale “Physical Reports” (1988, North Holland, Amsterdam) consacrată rezultatelor sale științifice, recunoașterea ciclului de lucrări dedicate propagării polaritonilor în suprafețele semiconductoare ca descoperire științifică (Diploma Nr. 119 din 31 august 1999), decorarea cu medalia onorifică „Piotr Capița” (2000), decernarea medaliei comemorative „Academicianul V. I. Vernadskii”, decorarea cu medalia „Dimitrie Cantemir” a Prezidiului AȘM (2002), invitația de colaborare a Comitetului Nobel cu drept de a înainta personal candidații la Premiul Nobel.

Profesorul E. Pocotilov a fost un fizician-teoretic multilateral: activitatea lui științifică a cuprins diverse domenii ale teoriei corpului solid și aspecte aplicative ale dispozitivelor pe bază de corp solid. Îi aparține prioritatea în prezicerea existenței unei cuasiparticule noi – polaronul piezoelectric. Sunt bine cunoscute de comunitatea științifică internațională și citate pe larg lucrările consacrate efectelor neliniare ale interacțiunii luminii cu electronii din semiconductori. El putea ușor și elegant se traseze calea cercetărilor la interferența dintre fizică și matematică, interpretând just subtilitățile și înțelegând profund esența lor.

Încă la sfârșitul anilor 1970, profesorul universitar Evghenii Pocotilov a fost primul dintre fizicienii din Moldova care a atras o atenție deosebită comunicărilor din literatura științifică internațională despre realizările tehnologiei de elaborare a structurilor cu dimensiuni nanometrice, iar intuiția științifică i-a sugerat ideea de a canaliza activitatea grupului său de cercetare în această direcție. A fost o alegere justă: în prezent nanofizica și nanotehnologiile se află în fruntea progresului tehnico-științific. În ultima perioadă colectivul condus de el a dezvoltat teoria proceselor fizice legate de ingineria fononică.

Fiind activ în cercetare până la ultima suflare, Evghenii Pocotilov a fost un conducător inspirat, participant nemijlocit la procesul investigațiilor, fondator al unei școli științifice veritabile, recunoscută pe arena internațională. Elaborările științifice ale școlii sale conțin un spectru larg de rezultate „know-how”, drept confirmare fiind multiplele proiecte și granturi câștigate pentru susținerea acestor cercetări din partea CRDF, BGP, INTAS și altor fundații științifice internaționale.

Profesorul universitar Evghenii Pocotilov a fost încadrat în activități conexe cercetării în calitate de membru al Consiliilor Științifice ale USM și AȘM privind susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat în științe, membru al colegiului de redacție al revistei științifice internaționale „Journal of Nanoelectronics and Optoelectronics” și celui al revistei naționale „Moldavian Journal of Physical Sciences”. E. Pocotilov a fost redactorul invitat a două ediții speciale ale revistei „Journal of Nanoelectronics and Optoelectronics”, dedicate lucrărilor științifice elaborate în Republica Moldova.

Fără îndoială, profesorul Evghenii Petru Pocotilov a fost una din personalitățile strălucite ale științei naționale și internaționale.

Spre regretul tuturor fizicienilor din Republică Moldova și din străinătate, activitatea lui eminentă și fructuoasă s-a oprit brusc la acest început de an, marele fizician Evghenii Pocotilov stingându-se din viață. Realizările sale științifice vor lumina calea multor generații ulterioare. Ținuta demnă de respect, modestia personală, capacitatea uimitoare de lucru și interesul nesecat față de știință formează imaginea membrului corespondent al ASM, profesorului universitar Evghenii Pocotilov, care va rămâne întotdeauna în memoria noastră.

*Dr. hab. P.Gașin, dr. D.Nica, dr.hab.V. Gamurari,
m.cor. I.Geru, acad.V. Canțer, acad. S.Moscalenco,
dr.hab. P.Hadji, dr.hab. A.Casian, m.cor. I.Tighineanu*

*La cele relatate de autorii articolului se alătură
acad. E.Arușanov, acad. V.Moscalenco,
acad. A.Simașchevici, m. cor. L.Culiuc,
m. cor. I.Diaconu,
m. cor. A.Dicusar*